

Nr 452.

Godkänd av första kammaren den 27 juni 1941.

Godkänd av andra kammaren den 27 juni 1941.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om dels indragning av vissa riksbankens avdelningskontor, dels ock avskaffande av den revision av avdelningskontoren, som verkställas av särskilda av riksdagen utsedda revisorer, m. m.

(Bankoutskottets utlåtande nr 75.)

Till Konungen.

I skrivelse till riksdagens bankoutskott den 16 januari 1941 hava fullmäktige i riksbanken gjort framställning angående *dels* indragning av riksbankens avdelningskontor i Mariestad och Nyköping, *dels ock* avskaffande av den revision av riksbankens avdelningskontor, som verkställas av särskilda av riksdagen utsedda revisorer.

I ärendet har bankoutskottet avgivit härvid fogade, av riksdagen godkända utlåtande nr 75.

Riksdagen finner sig svårligen kunna taga ställning till frågan om riksbankens avdelningskontor, innan ökad klarhet vunnits rörande de uppgifter, riksbanken har att lösa i landets ekonomiska liv. Av dessa uppgifters art beror ju i väsentlig grad den erforderliga organisationen. Valet står bland annat mellan en centralbank, som är en ren bankernas bank utan större behov av avdelningskontor, och en centralbank, som i betydande utsträckning bedriver bankmässig rörelse i konkurrens med privata affärsbanker. Vår nuvarande riksbank utgör ett mellanting mellan dessa båda typer, ehuru den under senare år alltmera närmat sig den förstnämnda. En lösning efter denna linje aktualiserar emellertid frågan om de andra medel, varöver staten behöver förfoga för att kunna trygga ur samhällssynpunkt tillfredsställande förhållanden på kreditväsendets område.

Denna fråga har berörts i två till bankofullmäktiges protokoll den 16 januari 1941 antecknade uttalanden av herrar E. Björnsson och C. Jonsson.

I herr Björnssons uttalande framhålles, att affärsbankerna tillämpa en räntemarginal, vilken vida överstiger den vid sparbankernas kreditgivning förekommande. Enligt vad som framgått av föredragningar rörande affärsbankernas räntesättningar, som inom bankoutskottet verkstälts av bankinspektören S. J. Lindeberg och bankdirektören i A.-B. Jordbrukarbanken C. Lindahl, skulle den genomsnittliga marginal mellan in- och utlåningsräntorna, som vore erforderlig för en affärsbank under förutsättning av normal förrentning av dess eget kapital, ej kunna sättas lägre än $2\frac{1}{2}$ procent. Riksdagen har icke haft möjlighet att närmare undersöka grunderna för dessa beräkningar. Marginalen förefaller dock stor. Herr Björnsson ställer sig närmast avvisande till tanken på utbyggande av riksbanken till en affärsbank — en ståndpunkt, för vilka starka skäl kunna anföras — och upptar till diskussion frågan om inrättandet av en statlig affärsbank, eventuell genom sammanslagning av de två affärsbanker, som redan nu kontrolleras av staten. Dessa båda kreditinstitut ha på grund av sin begränsade storlek och sin lokalisering icke kunnat utöva något mera väsentligt inflytande på kreditvillkoren i vårt land. Spörsmålet huruvida tillfredsställande förhållanden inom kreditväsendet bäst tryggas genom en eller flera av det allmänna kontrollerade affärsbanker, genom en utvidgning av riksbankens affärsmässiga bankrörelse eller på andra vägar synes riksdagen förtjäna närmare utredning. En dylik utredning torde i och för sig vara motiverad med hänsyn till att frågan om nyssnämnda två kreditinstituts framtida ställning kräver sin lösning.

Riksdagen vill i detta sammanhang framhålla, att riksbankens ränte- och kreditreglerande verksamhet, särskilt under tider av betydande statlig upplåning, äger ett intimt samband med denna länepolitiks skötsel. Detta förhållande är särskilt framträdande i fråga om den kortfristiga upplåningen, vilken i regel till stor del sker från kreditinstituten och påverkar penningmarknadens läge. Även i övrigt bero emellertid förutsättningarna för riksbankens politik i hög grad av den statliga lika väl som den kommunala låneverksamheten samt av den statliga finanspolitiken över huvud taget. Spörsmålet om riksbankens uppgifter, ställning och organisation synes därför böra behandlas i sammanhang med ett övervägande av frågan om de lämpliga formerna för samverkan mellan finansdepartementet, riksgäldskontoret och riksbanken samt arbetsfördelningen dem emellan. Uppenbarligen är det av största vikt, att finanspolitiken ledes på ett enhetligt sätt, vilket förutsätter, att dess olika delar samordnas och fungera med minsta möjliga friktion.

Med hänsyn till det ovan anförda bör enligt riksdagens mening en förutslutningslös utredning verkställas rörande riksbankens uppgifter och organisation, tryggande av ur samhällssynpunkt tillfredsställande förhållanden på kreditväsendets område samt formerna för uppnående av enhetlighet i den offentliga finanspolitiken.

Vad härefter beträffar fullmäktiges förslag om avskaffande av den revision av riksbankens avdelningskontor, som verkställas av särskilda av riks-

dagen utsedda revisorer, har detta förslag icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Under hänvisning till vad ovan anförts får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t ville låta verkställa en förutsättningslös utredning rörande dels riksbankens uppgifter och organisation, dels trygghandlet av ur samhällssynpunkt tillfredsställande förhållanden på kreditväsendets område, dels ock formerna för uppnående av enhetlighet i den offentliga finanspolitiken samt därefter för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Tillika får riksdagen meddela, att riksdagen beslutit,

dels att § 20 bankoreglementet skall med omedelbar tillämpning hava den ändrade lydelse, som framgår av vid bankoutskottets utlåtande nr 75 fogad bilaga;

dels ock att den för riksdagens revisorer vid riksbankens avdelningskontor i orterna utfärdade instruktionen skall upphöra att gälla.

Riksdagen får anhålla, att riksdagens beslut i fråga om nämnda instruktion måtte genom kungörelse meddelas till allmänhetens kännedom.

Stockholm den 27 juni 1941.

Med undersätlig vördnad.
